

Església de Santa Maria de Lluçà

Lluçà

Ubicació

Comarca:	Lluçanès
Lloc/Adreça:	Sector central del terme municipal
Emplaçament	A 25 metres de la carretera BV-4341 punt quilomètric 14'500
Alçada:	750 m

Coordenades:

Latitud:	42.05055
Longitud:	2.03527
UTM Est (X):	420166
UTM Nord (Y):	4655839

Classificació

Número de fitxa	08109 - 9
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Medieval Romànic Modern
Segle	XII-XVII
Estat de conservació	Bo
Protecció	Legal
Observacions protecció:	Normes Subsidiàries de Planejament de Lluçà, 2001
Accés	Fàcil
Ús actual:	Religiós
Titularitat	Privada
Titular:	Bisbat de Vic. c. Santa Maria, 1. 08500. Vic
Fitxes associades:	
<u>Monestir de Lluçà</u>	
Autoria de la fitxa	Jordi Compte i Marta Homs
Data de registre de la fitxa:	dl., 02/03/2009 - 01:00

Descripció

L'església de Santa Maria de Lluçà forma part del conjunt canonical del monestir de Lluçà. L'església és d'una sola nau, molt ampla, capçada a llevant per un absis semicircular, que s'obre a la nau mitjançant un simple plec. Prop de l'absis, als murs de tramuntana i migjorn s'obren dues capelles que formen una mena de transsepte, baix i estret que són capçades per dues absidioles semicirculars, les quals no s'obren al cantó de llevant, com fóra el més corrent, sinó als extrems de tramuntana i de migjorn, tot definint una estructura tipològicament molt singular. La capella del cantó de tramuntana fou destruïda l'any 1765 per donar pas a la capella del Santíssim i a les escales d'un cambril que tenia el retaule de l'altar major. L'aparell de la nau és de carreuons grossos i regulars, ben tallats fins a l'alçada de la volta. Aquesta és de punt d'ametlla, feta amb pedra llosada, disposada a plec de llibre. Hi ha dos parts ben diferenciades pels punts d'arrencada i per l'alçada. El terç superior tocant a l'absis, a mà esquerra comença a pla de paret lateral i a mà dreta comença a un pam endintre de la paret lateral. Aquesta és la més alta. Els dos terços inferiors són més baixos i comença la volta a un pam endintre de la paret, a cada cantó. L'acord de les dues voltes de diferent alçada i amplada es fa mitjançant una arcada de pedra adovellada i ben tallada. A la part de l'absis i de les dues arcades del presbiteri corre una imposta que separa les parets de la volta. La volta de l'absis és de quart d'esfera, no rodona del tot, ja que insinua un apuntament mal definit. Cal assenyalar que la volta fou molt refeta al llarg del segle XV. L'absis principal i l'absidiola tenen una finestra al fons; la finestra de l'absidiola és coronada amb un arc monolític. Al mur de llevant de cada capella hi havia una finestra, avui en dia tapiades tot i que aparents pel cantó de l'església. Entre l'absis principal i l'absidiola de migjorn hi ha una sagristia afegida al segle XVII. A l'interior, al cantó sud, hi ha un armari alt de pedra picada i sense porta. A la part de ponent de l'església hi ha el cor de pedra picada, amb volta d'arc rebaixat, on hi havia les pintures murals que ara són a la sala museu dins les dependències de la rectoria. Les parets són regruixides per calçar bé la volta. La porta principal es troba avui a ponent, a la façana principal, i es de factura barroca. La porta de fusta conserva l'antiga ferramenta romànica. A mitja nau hi ha una porta nova, oberta l'any 1967, la qual comunica amb el claustre. La porta original d'accés al claustre encara és visible des del claustre i es troba situada prop del cor. El campanar és d'estil barroc, de planta quadrada i de tres pisos, de paraments llisos i cantoneres de pedra picada fins a la base de l'últim pis. Hi ha finestres d'aparença o forma romànica, però són modernes. Una imposta aixamfranada separa la base de l'últim pis, de pedra picada amb quatre finestres per campanes, el qual és coronat per una cornisa simple i una gàrgola a cada cantonada en forma de canó. El terrat és de pedra i té una barana de ferro fos.

Observacions:

A la capella del Santíssim hi ha instal·lada la col·lecció d'objectes religiosos ACCURO de les parròquies de Lluçà. A l'altar hi ha exposat una còpia del frontal i laterals d'altar romànic i també una còpia de la creu d'altar pintada del mestre de Lluçà, originals conservats al Museu Episcopal de Vic. A l'interior de l'església, als peus de l'escala que condueix al cor, hi ha una gran pica baptismal romànica de finals del segle XII o principis del segle XIII, procedent de l'església de Salselles (municipi de Borredà). Els goigs en honor a la verge de Lluçà es canten a la missa del dia de la patrona que es celebra el dia 21 de novembre. (Continuació història) La desaparició dels retaules antics durant l'any 1936 féu que l'antiga estructura romànica es posés de nou al descobert sota de la coberta de guix i pintura. Després d'unes obres de neteja i restauració que portà a cap el Servei de Conservació de Monuments de la Diputació de Barcelona, l'any 1967, es donà a aquesta església el seu aspecte actual, la qual cosa fa que avui en dia segueixi estant en culte com a parròquia de Lluçà i el seu estat de conservació sigui molt bo. L'any 1972 es va inaugurar la restauració del temple i en els anys 1982-83 es realitzà un aixecament planimètric total del monestir i un projecte d'adequació i ordenació del conjunt, promogut pel Servei del Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya. L'any 1999 s'adaptà la capella del Santíssim, que es trobava en desús, com a espai d'exposició d'orfebreria

religiosa. Es restaurà la pintura del Sant Sopar que la presidia i es deixaren visibles al terra els fonaments de l'àbsis romànic -mutilat en construir-se la capella - que havia quedat descobert durant les obres de rehabilitació.

Història

L'església de Santa Maria de Lluçà es troba documentada l'any 905 quan fou consagrada pel bisbe de Vic Idalguer, el qual el 22 de maig acudí al castell de Lluçà per restaurar l'església de Santa Maria que havia edificat el baró il·lustre Vinanza, prevere, que donà diversos llibres litúrgics com un leccionari, un missal, un saltiri i un antifonari i peces de roba litúrgiques com una planeta, una estola i una alba. El mateix fundador donà diversos béns a l'església per al seu manteniment i el mateix feren diversos parroquians que cediren a l'església cases i terres. El bisbe pel seu cantó donà els delmes, les primícies, les defuncions, les oblacions, les sepultures i tot els altres serveis eclesiàstics del Vilar de Torroella, amb la seva sufragània als Prats, de la Massana (Massaneres) i Minacas (Manyagues), el de Barbudells, el de Villadeures (Les Eures), el de Constable, el d'Ermengot, el de Torre de la Parra (Tor de l'Espà), el de Puig-oriol amb la seva sufragània i el de Callenas (Canelles) i les valls de Comarmada i de Sunier erma i la sufragània de Sant Agustí de Lluçanès amb els Malats de Villarós. A més hi afegí l'església de Sant Martí d'Albars amb el seu sacerdot. Amb aquest acte l'església de Santa Maria de Lluçà veia com era restaurat el culte en un lloc on antigament ja n'hi havia hagut, al mateix temps que esdevenia cap de diverses sufragànies: Sant Pere de Torroella o del Grau, de Santa Eulàlia de Puig-oriol i de Sant Agustí de Lluçanès. Mentre que l'església de Sant Martí d'Albars sembla que no era gaire més que una simple capella que per qüestions econòmiques s'unia a la parròquia de Lluçà. De l'església de Santa Maria que es va consagrar l'any 905 no se n'ha conservat res i de l'actual no es té cap dada que parli de la seva construcció. Únicament el fet de concentrar-se una gran quantitat de deixes entre els anys 1170 i 1190 sembla indicar que en aquest període de temps es devia construir el temple actual. És probable que els tres altars primitius de l'absis principal i de les dues absidioles estiguessin dedicats a l'Assumpció de Maria, Sant Joan i Sant Miquel. Abans del 1270 ja hi havia altres altars com els de Sant Agustí i Santa Maria Magdalena, al qual al segle XIV s'afegí l'advocació de Sant Vicenç quan la capella del castell de Lluçà fou abandonada. Fins abans dels terratrèmols del segle XIV, únicament és possible que hom construís el cor, la part inferior del qual es decorà amb les conegudes pintures dedicades a Sant Agustí, la qual cosa fa pensar que el seu altar es trobava en aquest sector del temple. Després, els terratrèmols que el 1428 i 1448 van assolir Catalunya i enrunaren tantes esglésies, feren caure tota o una bona part de l'església de Santa Maria de Lluçà, així com el campanar, l'estructura del qual es desconeix, i una part important de les edificacions del monestir. Les obres de reparació s'iniciaren ràpidament tal i com consta en la visita pastoral de 1442 en la qual no se'n prescriu cap perquè ja s'hi treballava contínuament; únicament a manca de campanar, es manà que es col·loquessin les campanes en un lloc on es poguessin fer tocar, i es reparés una part de la volta de l'església que necessitava ser reparada. Així que la volta fou refeta durant el segle XV, mentre que el campanar no es construí fins a una època incerta entre 1581 i el 1661. El segle XVII hom reféu la façana de l'església que podria correspondre a les obres que el 1661 promogué el vicari perpetu Josep Gonfau i amb aquest motiu es dataren les llandes de la sagristia i la porta del campanar i s'arrebossà l'església interiorment , així com dos altars poc profunds rebuidats en les parets de la nau. El 1765 hom completà les modificacions de l'interior de l'església amb unes motllures de guix de tipus barroc i fou mutilat l'absis per fer la nova capella del Santíssim i unes escales per al cambril del nou retaule barroc.

Bibliografia

AADD (1984) *Catalunya Romànica. Osona*. Volum II. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

BURON, V. (1977) *Esglésies romàniques catalanes*. Barcelona: Artestudi Edicions.

FERRER, M.A. i SURINYACH, M. (1996) *La morfologia territorial i el patrimoni històric-arquitectònic del terme de Lluçà*. Lluçà: Ajuntament de Lluçà (inèdit).

FONT, D. (1992) *Resum històric de les parròquies de l'arxiprestat del Lluçanès* (inèdit).

GAVIN, J.M^a (1985) *Inventari d'esglésies*. Barcelona: Arxiu Gavín.

PLADEVALL, A. (1997) *Santa Maria de Lluçà. Antiga canònica agustiniana*. Torelló: Impremta Sellarès.

